

Positie Paper - HIRDA

Perspectief voor Somalische Jongeren in Egypte, Soedan, Turkije en Somalië

De ontwikkelingen in de vluchtelingen crisis houden overall in de wereld de gemoederen bezig. Dit omdat het aantal vluchtelingen dat van buiten de eigen regio komt, nog nooit zo hoog is geweest als nu.

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) meldde in oktober 2015 dat er dit jaar al 434.000 bootvluchtelingen naar Europa zijn gekomen. Volgens de meest recente gegevens van de UNHCR ligt dit aantal iets lager, op ruim 380.000. Volgens de UNHCR komt de helft van hen uit Syrië, bijna een achtste uit Afghanistan en een groot deel uit Eritrea. De andere landen zijn, in volgorde van belangrijkheid Nigeria, Somalië, Pakistan, Irak, Gambia en Bangladesh.

Alleen al in de maand september van dit jaar zijn er in Nederland meer dan 8000 asielzoeker binnengekomen. Naast de vluchtelingen uit Syrië en Eritrea (samen vormen zij circa 90%) zijn ongeveer 3% van de vluchtelingen Somalisch. De organisatie rondom de opvang van vluchtelingen zorgt voor veel opschudding, zowel politiek als maatschappelijk. In veel gemeenten loopt de discussie over het al dan niet opvangen van asielzoekers hoog op. Intussen blijven de vluchtelingen komen. Oplossingen lijken ver weg.

Hoewel procentueel het aandeel Somalische vluchtelingen dat naar Europa komen steeds kleiner wordt (momenteel 3% in NL, in 2009 meer dan 30%), signaleert HIRDA dat de migratie van deze groep naar Europa de aandacht verdient. Somalische jongeren, in Somalië alsook in de omliggende landen, willen uit de chaos en uitzichtloosheid waarin zij verkeren ontsnappen en zijn van plan om, vroeg of laat, richting Europa te trekken. In Somalië kunnen zij zichzelf niet volledig ontplooiën en hun talenten ontwikkelen.

Een deel van deze kansrijke Somalische jongeren gaan naar landen als Soedan, Egypte en Turkije om daar een universitaire opleiding te volgen. Jongeren die deze mogelijkheden niet hebben blijven in Somalië, waar zij soms hoger onderwijs volgen (vaak van lage kwaliteit) maar dikwijls na de middelbare school stoppen. Werkeloosheid onder deze groep is een enorm probleem. Voor beide groepen geldt dat zij sterkt overwegen om op een gegeven moment als vluchteling of illegale migrant naar Europa af te reizen. Zowel voor de hoogopgeleide groep als voor de laagopgeleiden is er geen werk of toekomstperspectief in Somalië. Daarbij zijn ze vaak ook niet op de hoogte van de mogelijkheden die er zijn in Somalië. Tenslotte overschatten zij de mogelijkheden die ze hebben in Europa en onderschatten ze het gevaar dat ze lopen op hun weg erheen.

Al jaren bieden overheden, zoals die van Soedan, studiebeurzen aan Somalische studenten die een universitaire opleiding willen volgen. Vrijwel aan alle denkbare faculteiten studeren Somalische studenten, de meest populaire zijn accountancy, bedrijfseconomie, ICT, rechten en medicijnen. De meeste studenten ronden hun studie succesvol af, maar ondervinden vele problemen in het gehele traject. Een deel van die problemen zijn geworteld in hun herkomstland. Zo nemen de jongeren de clanmentaliteit waarin zij zijn opgegroeid in Somalië mee naar de nieuwe context. Er is dus geen sprake van onderlinge verbondenheid of een sterk netwerk. Hierdoor missen ze de mogelijkheid om te profiteren van elkaars kennis en middelen. Ook de veiligheidsaspecten in Somalië baren de studenten veel zorgen. Het is een belangrijke reden om niet terug te willen keren nu zij al geruime tijd zijn gewend aan de (relatieve) veiligheid en stabiliteit in het land waar ze studeren.

Echter, de meest belangrijke uitdagingen liggen in de aansluiting tussen de kennis en vaardigheden van de studenten en de behoeften en mogelijkheden in Somalië. Veel studenten hebben geen zicht op de behoefte vanuit Somalië voor specifieke universitaire competenties en vaardigheden, zowel in

de publieke als private sector. Er zijn geen organisaties (NGO's, de overheid, het onderwijs of de private sector) die informatie geven aan de studenten, voor, tijdens of na afronding van hun studie,

aangaande waar en onder welke condities zij in Somalië werk zouden kunnen krijgen. Daarnaast zijn er geen programma's die bijvoorbeeld werkplekken creëren in Somalië voor deze kansrijke jongeren. De financiële steun die enkele studenten ontvangen uit de Diaspora versterkt het beeld dat de mogelijkheden in Europa talrijk zijn, waardoor de studenten naar Europa willen afreizen om een betere bestaan op te gaan bouwen. Naast de gruwelijke reis die deze jongeren maken, zien wij ook dat de potentiële kennis onder deze jongeren voor de wederopbouw van Somalië verloren dreigt te gaan. De jongeren zijn hoogopgeleid en kunnen, onder goede begeleiding, waardevol zijn voor de ontwikkeling en stabiliteit van Somalië. Zij zijn dus een belangrijke asset voor de Somalische overheid en de samenleving die momenteel niet optimaal wordt benut.

Somalische jongeren die in Somalië blijven ondervinden andere maar soortgelijke problemen. Het grootste probleem is de werkloosheid. Onder de zogenaamde 'verloren generatie' (jongeren in de leeftijd van 14 tot 29) is de werkloosheid 67%. Jongeren migreren naar de grote steden in Somalië op zoek naar werk of hoger onderwijs. Echter, werk is er nauwelijks en het kwaliteit van het onderwijs is vaak slecht of er is geen aansluiting met de arbeidsmarkt. In Mogadishu alleen al zijn er bijvoorbeeld 62 universiteiten waarvan het merendeel simpelweg niet aan de eisen voldoet maar die jaarlijks wel een groot aantal afgestudeerden afleveren. Daarnaast is een groot deel van deze groep laagopgeleid; door de oorlog is het onderwijssysteem ingestort waardoor het percentage ongeletterden hoog is. Het ontbreken van een overheid zorgt voor weinig baanmogelijkheden in de publieke sector, regulering rondom stages en een minimum loon bestaan niet en het gebrek aan vertrouwen tussen

verschillende groepen maakt dat veel banen slechts toegankelijk zijn voor een selecte groep. Dus ook deze groep overweegt de oversteek te maken naar Europa.

Teneinde te voorkomen dat Somalië, in deze belangrijke periode van wederopbouw, de kennis en vaardigheden van de jonge generatie moet ontberen, moeten er stappen worden genomen. Voor de jongeren die in het buitenland studeren geldt dat ze een betere begeleiding moeten krijgen tijdens de oriëntatiefase t.a.v. welke studie zij het beste kunnen volgen om de beste kansen te hebben in Somalië. Tijdens hun studie zouden ze in contact moeten blijven met opleidingsinstituten in Somalië, de Somalische ambassade in het land waar ze studeren, het Somalische bedrijfsleven en de publieke sector in Somalië. Om zichzelf zo gedurende hun studie al optimaal te kunnen voorbereiden op hun terugkeer. Tenslotte moeten er, bij terugkomst, mogelijkheden zijn voor de jongeren om aan de slag te gaan in Somalië. Dit kan op velerlei manieren zoals bijvoorbeeld met start-up kredieten voor beginnende ondernemers, het creëren van werkplekken binnen de publieke en private sector en opleidingsplekken in ziekenhuizen. Dit zou prima tot stand gebracht kunnen worden middels een terugkeerprogramma gericht op deze specifieke doelgroep.

Voor de lager opgeleide jongeren die in Somalië zijn gebleven, zou er een betere aansluiting moeten worden gevonden met het werkveld middels stageplekken, beroepsopleidingen, bemiddelingsbureaus en start-up kredieten voor beginnende ondernemers en cursussen in ondernemerschap. Voor alle jongeren geldt dat het erg belangrijk is dat ze bewust worden gemaakt over het afreizen naar Europa en de negatieve gevolgen daarvan. Hierbij gaat het de negatieve gevolgen voor hen als individu, maar ook voor Somalië. Hiervoor moeten initiatieven worden ontwikkeld om de kennis over en het inzicht hierin onder deze jongeren te vergroten.

Graag zou HIRDA met het ministerie van Buitenlandse Zaken samenwerken om te onderzoeken hoe we de hierboven beschreven problematiek kunnen oplossen. Hierbij acht HIRDA de betrokkenheid van de Somalische overheid zeer van belang.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Fatumo Farah
Director
HIRDA foundation
Wibautstraat 150 1091 GR Amsterdam
Tel: 0207163831 | website: www.hirda.org
E-mail: info@hirda.org